वेताळास मुक्ती मिळाली

— सौ. निर्मला चं. मालवणकर
साई-स्मृति, दादर.

संतांच्या सहवासात फार दिवस राहिल्याने व त्यांचे वागणे आपल्या आचरणात आणल्याने काही काळाने शिष्यांस पण कळत न कळत सिद्धी प्राप्त होते. समर्थ रामदासांचे शिष्य कल्याण स्वामीत तंतोतंत समर्थांचीच योग्यता उतरली होती.

संत हे आपल्या शिष्यांची योग्यता पाहातात व तात्काळ आपल्या सारखे करतात.

संत शिरोमणी साईबाबा ह्यांच्याकडे पण बरेच अंतःकरणापासून श्रद्धा ठेवणारे भक्तगण होते. त्यांनी मुळात "श्रद्धा व सबुरी" हाच तर मंत्र सर्वांना दिला होता.

बाबांचे काही चमत्कार ज्ञात व काही अज्ञात आहेत. त्यांच्या वेळच्या भक्तांकडून जेव्हा आपणास एकादी गोष्ट त्यांच्या चमत्काराविषयी कळते. तेव्हा आपणास एक खरा खरा आनंद होतो व हा आनंद आपल्यासारख्या साईभक्तांस कळावा अशी एक अंतःकरणात ओढ उत्पन्न होते. व म्हणूनच मी त्यांच्या वेळच्या श्री भाऊसाहेब तर्खडांचा अनुभव लिहित आहे.

शिर्डीत पूर्वी बरेच जंगल होते. बाबांच्या लेंडी बागेत घनदाट झाडी होती. ते स्नानास जावयाचे तेथे पण फार झाडी होती म्हणूनच ते योग सामर्थ्याने जांभळीच्या झाडावर आपल्या आतड्या धुवून वाळत घालत असत.

प्रातःर्विधीस ओढ्याच्या काठी लांब रानात त्यावेळेस जात असत.

एकदा भाऊ असेच भल्या पहाटे गेले असताना, एक भला मोठा नाग त्यांच्याकडे येताना पाहिला त्यांनी धीराने डोळेबंद करून "बाबा बाबा" म्हणावयास सुरुवात केली. हळूच थोडे डोळे उघडे करून पाहिले तर तो तोंड फिरवून निघून जाताना दिसला. इतक्यात एक मोठा आक्राळ विक्राळ कोंबडा त्यांच्या अंगावर धावत येताना दिसला. त्यांनी परत डोळे बंद करून बाबांचे स्मरण केले. दोन मिनिटाने डोळे उघडून पाहतात तर ९-१० वर्षाचा मुलगा त्यांना म्हणत होता ही माझी जागा आहे, तू येथून जा. ते काही भितीने जागेवरून हलूच शकले नव्हते. तसा तो मुलगा मोठा मोठा होऊ लागला, तेव्हा ते मटकन् खालीच बसले व जमीनीवरची माती घेऊन बाबा ही तुमची उदी असे म्हणून ती माती त्याच्या अंगावर टाकली. त्या बरोबर धूर होऊन तो आकाशात उडू लागला. भाऊ गर्भगळीत होऊन धावत द्वारकामाईत आले.

ते येण्यापूर्वी बाबा द्वारकामाईत फार आनंदात होते व आपल्या भक्तांना म्हणत होते आज भाऊने वेताळाला मुक्ति दिली. पण लोकांना त्याचा काही अर्थ कळला नव्हता

येवढ्यात भाऊ आले. त्यांनी बाबांच्या पायावर साष्टांग लोळण घातली त्यांचे सर्व अंग पाण्याने ओलेचिंब झाले होते. सर्व भक्तांच्या समोर झालेला हा प्रकार त्यांनी सांगितला तेव्हा बाबा म्हणाले "अरे भाऊ त्या ओढ्याकाठच्या वेताळाला मुक्ति दिली तो स्वर्गात गेला."

तेव्हा भक्तांना मघाच्या बोलण्याचा अर्थ कळला. संत आपल्या भक्तांकडून काय

[illegible] हे भक्तांना प्रथम कळत नाही, व जेव्हा कळते तेव्हा त्यांचा [illegible], व ते बाबांच्या चरणी भक्तीभावाने लीन होतात.

"श्री सच्चिदानंद सद्गुरू साईबाबा की जय"

★★★★★★★★★

— समाधीस ज्याचे लागतील पाय —

— श्री. विजय यशवंत सहामते
"साईनिवास" मु.पो. चिंचणी
तालुका-डहाणू, जिल्हा-ठाणे.

[illegible] हि साधु संताची भूमी, संतांच्या पावन पदस्पर्शाने पावन झालेल्या या [illegible] समाधीस्त झाले आहेत. त्यांची चिरकाल आठवण रहावी. त्यांच्या [illegible] कायम रहावी व जेणे करून त्यांच्या उपदेशाने प्रत्येकांनी आपले जीवन [illegible] ह्या साठीच त्यांच्या समाधीची आज आवश्यकता आहे.

[illegible] मांगल्याचे प्रतीक एखाद्या संताची समाधी अथवा देवतेची मूर्ती [illegible] दोन्ही कर जुळले जातात. मनातील विचारांचे वादळ क्षणिक [illegible] व आपण त्या समाधीशी अथवा मूर्तीशी एकरूप होतो. आपल्यातील [illegible] विरघळते. द्वैत, अद्वैत नाहिसे होते.

[illegible] जिवंत समाधी घेतली जिवंत समाधी घेणे हे काही सामान्य [illegible] संतानी काम, क्रोध, लोभ, मोह, मद, मत्सर इ. गुणांना जिंकलेले [illegible] एकरूप झालेले असतात. परमेश्वर चिंतनात ते विलीन होतात [illegible] पोहोचतात. धन्य ते संत— तेव्हाच आपण त्यांच्या समाधीची [illegible] परमेश्वर मानतो. सामान्यातून असामान्य होणे ह्याला सुद्धा परमेश्वरी [illegible] लागतेच. महाराष्ट्राला संताची पुण्यभूमी समजले जाते ते ह्या संताच्या [illegible] संत हे द्रष्टे असतात ह्याची प्रचिती सुद्धा आपणाला आज येत आहे [illegible] भयंकर व दुर्धर परिस्थिती, आमचे कपटी आचार, विचार माणसांतील [illegible]. आज आम्ही कुठल्या संस्कृतीला पोहोचलो आहोत आमच्यातील [illegible] आहे. परंतु संतांची चरित्रे जर आम्ही पाहिली तर त्यात आजच्या [illegible] मार्गाला कसे न्यावे हेच सांगितले आहे. परोपकार, मानवाची कर्तव्ये, [illegible] निष्काम कर्मयोग इ. वर सुंदर विवेचन आढळते— खरोखर आजच्या [illegible] संताची वागणूक आचरणात आणणेच इष्ट ठरेल.

[illegible] लागतील पायः- परंतु हे पाय लागण्यास सुद्धा भाग्य लागते. कर्म [illegible] माणसे भेटतात आचार विचार एकत्र येऊन त्या स्थळांना भेटी [illegible] मन:शांतीचा आनंद उपभोगूनच तो आनंद दुसऱ्याना कसा लुटता

कार्य कार्य करून घेतात हे भक्तांना प्रथम कळत नाही, व जेव्हा कळते तेव्हा त्यांचा आनंद द्विगुणीत होतो, व ते बाबांच्या चरणी भक्तीभावाने लीन होतात.

"श्री सत्‌च्चिदानंद सद्‌गुरू साईबाबा की जय"

★★★★★★★★★

— समाधीस ज्याचे लागतील पाय —

— श्री. विजय यशवंत सहामते
"साईनिवास" मु.पो. चिंचणी
तालुका-डहाणू, जिल्हा-ठाणे.

भारत भूमी ही साधु संताची भूमी, संतांच्या पावन पदस्पर्शाने पावन झालेल्या या भूमीत कितीतरी संत समाधीस्त झाले आहेत. त्यांची चिरकाल आठवण रहावी. त्यांच्या वचनांची स्मृती कायम रहावी व जेणे करून त्यांच्या उपदेशाने प्रत्येकांनी आपले जीवन सुखी करून घ्यावे ह्या साठीच त्यांच्या समाधीची आज आवश्यकता आहे.

समाधी म्हणजेच मांगल्याचे प्रतीक एखाद्या संताची समाधी अथवा देवतेची मूर्ती पाहिल्यानंतर आपोआपच दोन्ही कर जुळले जातात. मनातील विचारांचे वादळ क्षणिक का होईना क्षमते व आपण त्या समाधीशी अथवा मूर्तीशी एकरूप होतो. आपल्यातील मीपणा, अहंपणा विरघळतो, द्वैत, अद्वैत नाहिसे होते.

ज्ञानेश्वर महाराजांनी जिवंत समाधी घेतली जिवंत समाधी घेणे हे काही सामान्य माणसाचे काम नाही. संतानी काम, क्रोध, लोभ, मोह, मद, मत्सर इ. गुणांना जिंकलेले असते. ते परमेश्वराशी एकरूप झालेले असतात. परमेश्वर चिंतनात ते विलीन होतात आणि परमेश्वर स्थानापर्यंत पोहोचतात. धन्य ते संत— तेव्हाच आपण त्यांच्या समाधीची पूजा करतो. त्यांना परमेश्वर मानतो. सामान्यातून असामान्य होणे ह्याला सुद्धा परमेश्वरी संकेत असावा लागतोच. महाराष्ट्राला संताची पुण्यभूमी समजले जाते ते ह्या संताच्या पवित्र कार्यामुळेच. संत हे द्रष्टे असतात ह्याची प्रचिती सुद्धा आपणाला आज येत आहे कारण आजची स्फोटक व दुर्दर परिस्थिती, आमचे कपटी आचार, विचार माणसांतील स्पृश्यास्पृश्य भेदभाव, आज आम्ही कुठल्या संस्कृतीला पोहोचलो आहोत आमच्यातील माणुसकी लोप पावत आहे. परंतु संतांची चरित्रे जर आम्ही पाहिली तर त्यात आजच्या पिढीला चांगल्या मार्गाला कसे न्यावे हेच सांगितले आहे. परोपकार, मानवाची कर्तव्ये, श्रद्धा, सबूरी, निष्काम कर्मयोग इ. वर सुंदर विवेचन आढळते— खरोखर आजच्या युगात मनशांतीसाठी संताची वागणूक आचरणात आणणेच इष्ट ठरेल.

समाधीस ज्याचे लागतील पायः- परंतु हे पाय लागण्यास सुद्धा भाग्य लागते. कर्म धर्म संयोगाने चांगली माणसे भेटतात आचार विचार एकत्र येऊन त्या स्थळांना भेटी दिल्या जातात. तेथील मनःशांतीचा आनंद उपभोगूनच तो आनंद दुसऱ्याना कसा लुटता

येईल ते आपणच पहातो. व एक प्रकारचे आमचे स्नेह वाढून आम्ही त्या समाधिशी लीन होतो. आमच्यातील मी तू पणाचे बंधन वादावादी अहंपणा इ. दूर होतो. आम्ही सर्व प्रकारचे साई बंधु भगिनी समाधीपाशी एकत्र येतो— आमचे विश्व एक कुटुंब बनते. मनशांती लाभते. धन्य त्या संतांच्या समाध्या.

शिर्डी येथील श्री साईबाबांची समाधीसुद्धा आज संपूर्ण मानव जातीस सांगते आहे. बाबांनो एक व्हा हिन्दू मुस्लीम खिस्त, ईसाई तुम्ही सगळी माझी बालके अहात तुम्ही एक एक आपसात का झगडता? येथे कुणी कुणाचे नाही. नग्न आलो नग्न जावयाचे आहे. आपण संसाराची काळजी का करावी'' अल्ला सबका भला करेगा. पूजेतील फुलापेक्षा श्रद्धा-सबूरीचे निर्माल्यच मला हवे आहे. मला दिखाऊ वस्तू नको आहेत. धर्माने व नेकीने वागा ईश्वर तुमचे कल्याण करीलच. परंतु आज आम्हाला बाबांच्या वचनांची खरोखरच आवश्यकता आहे. समाधीस निव्वळ दर्शन देऊन आमचे कल्याण होणार नाही तर त्यांच्या आशिर्वादाने त्यांची शिकवण जर आम्ही थोड्या प्रमाणात जरी आचरणात आणली तरी आमच्या भाग्योदयाचे क्षितिज खूप लांब नाही. ते क्षितिज जवळ आणण्यास आमच्या साईचे आशिर्वाद आमच्या पाठीशी आहेत फक्त मनोधैर्य मात्र आम्ही ठेवले पाहिजे बाबांनी म्हटलेच आहे. माझ्या समाधीची जो पायरी चढेल दु:ख हे हरेल सर्व त्याचे तेव्हा यंदाच्या वर्षी श्री साईनाथास एकच विनंती बाबा तूच क्षणकर्ता, बुद्धीदाता, पालन कर्ता आम्ही तुझ्या चरणाशी (समाधीशी) येतो व येऊ परंतु आमच्यातील विचारांचे जाळे तोडण्यास ह्या कलीयुगांतील फक्त तुझेच हात समर्थ आहेत. अन्यथा आम्ही कुठल्या थराला पोहोचू ह्याची कल्पना ह्या क्षणी तरी करता येत नाही.

चित्तशुद्धी हाच आत्मानंद

— श्री. प्रमोद बी. रायसोनी
१६४, समर्थ नगर, औरंगाबाद.

चित्तशुद्ध असती तर शत्रु मित्र होती
व्याघ्रही न खाती सर्प तया ।।

खरोखर माणसाचे चित्त शुद्ध पाहिजे. जीवनात खरी साधना हीच होय. मनावर चांगले संस्कार करण्यासाठीच हा सर्व खटाटोप भक्ती, पूजा-तीर्थ, गुरु करणे हे सर्व चित्तशुद्धीसाठीच होय.

आता चित्तशुद्धी कशी करावी म्हणजे आपणास परमानंद मिळेल. ह्यासाठी आपण आपले योगीराज शिर्डीचे साईबाबा काय उपाय करत हे पाहू. बाबा नेहमी कुत्र्यास भाकरी टाकत, झाडांना पाणी घालीत, गोरगरीबांना अन्न देत, काहींना द्रव्यदान करत व

म्हणून नित्य नियमाने ५ घरातून भिक्षा मागत हा सर्व खटाटोप चित्त शुद्धीसाठी कलीयुगात दानाला अत्यंत महत्व आहे.

त्याप्रमाणे पीठाच्या गिरणीत जाण्यापूर्वी आपण धान्याचे नीट दळण करतो. त्यातील धान्य चाळतो, गोटे काढतो त्याचप्रमाणे आपल्या मनाला जे अनेक जन्मापासून काही वाईट संस्कार आहे ते दान देऊन चित्तशुद्ध करून ते काढणे. चित्त शुद्धीमुळे मन स्वच्छ म्हणजे दानामुळे चित्तशुद्धी होते. एकदा मन शुद्ध पवित्र झाले की आपणास सर्व प्राणीमात्रात सर्वत्र प्रेमाचा पूर वहातो असे दिसते, मग शत्रु जे आपल्या मनातच असतात ते नष्ट होतात मनात एकच ध्वनी कंप पावतो. सोऽहम् सर्वत्र परमेश्वर दिसतो ह्यासाठी ह्या चित्तशुद्धीची साधना फार महत्वाची आहे. जीवन सफल होण्यासाठी जीवनात आत्मानंद येण्यासाठी चित्तशुद्ध हवे. थोडक्यात

मन → दान → चित्तशुद्ध → आत्मानंद → साई → साक्षात्कार→

धाव धाव श्री साईनाथा

धाव धाव श्री साईनाथा समर्था
तुझविन नाही मज कोणी त्राता ।। धृ ।।
दमली वाचा थकली काया
काही दिसेना काही सुचेना
दाखव वाट ही मोक्षाची आता ।। १ ।।

तुझ्या कृपेने संसारी नच उणे
व्याधीने त्रस्त वाटे नको हे जिणे
तव दर्शनाची आस मज साईनाथा ।। २ ।।

या घरकुलात पुण्यवान सारी
साईमय ही सगळी झाली
भेटीसाठी या ऐकूनी हाक अनंता ।। ३ ।।

सकलांची करता बाबा दुःखे दूर
माझाच न पडावा तुम्हा तसाच विसर
आता सबुरी न उरली साई भगवंता ।। ४ ।।

— सौ. रेखा भा. माहीमकर
अमरज्योती को.हौ. सोसायटी,
बिल्डिंग नं. २२, फ्लॅट नं. १६, २ रा मजला,
चार बंगला, जे.पी. रोड, अंधेरी (पश्चिम),
मुंबई-४०० ०५८.

साईभक्तांना सप्रेम भेट

इंदूरचे परमसाईभक्त व प्रख्यात कायदेपंडित न्यायमूर्ती मेघःश्याम भगवंत रेगे (रेगे-अवस्थी जोडीपैकी) हे १९१० साली श्री साईबाबांच्या दर्शन भेटीसाठी शिर्डीस गेले. बाबांच्या प्रथम भेटीतच ते मंत्रमुग्ध झाले. स्वतः श्री बाबांनी आपले एक चित्र श्री. रेगे यांना दिले. श्री बाबांची आजवर अनेक छायाचित्रे प्रसिद्ध आहेत पण श्री बाबांच्या स्वहस्तेचे हे छायाचित्र हे महत्व जाणून आम्ही हे छायाचित्र भक्तांसाठी मुद्दाम प्रसिद्ध करीत आहोत. न्यायमूर्ती रेगे यांच्या संस्कृत पंडित वयोवृद्ध कन्या कु. शांताबाई यांनी हे चित्र खास साईभक्तांसाठी पाठविले आहे.

साईनाथ या हो

साईनाथ या हो, साईनाथ या हो
अंतरंगी नाथा, पुजा मांडली हो ॥ धृ. ॥

सजविले सिंहासन, देह मंदिराचे
लावले निरांजन, श्रद्धा सबुरीचे
नाम साधनेचा, गंध टिळा ल्या हो ॥ १ ॥

दिली धुनी ठायी, षड्‍रिपु आहुति
भक्ती भावनेची, दिव्य फुले हाती
चरणी वाहतो मी, स्वीकारूनी घ्या हो ॥ २ ॥

नैवद्य अनंता, उभ्या जीवनाचा
श्वासातुनि गातो, भाव आरतीचा
जन्मभरी देवा, सोबती रहा हो ॥ ३ ॥

— श्री. ग. रा. पालकर
२३३/२ दारुवाला चाळ,
बझार वॉर्ड, कुर्ला, मुं. ७०

॥ श्री साई ॥

शब्द बद्ध करू कसा, साई वरील श्रद्धेचा
अंतरंगी फुलत असे, कमळ साईस वाहण्या
मर्मरमाच स्फुरतो आज साई गुण गाव्या
मी अशी, मी तशी क्षणीक भ्रमीक का होते?
पुनश्च आठविता साईरूप, तल्लीन मग होते
साईपुढे नम्र होऊनी, सुखदुःख मागते सारे
सदैव सुखदुःखासंगे, साई मज सोबतीस लाभे
मी कैसी विसरले केवळ मी नावातच मी पण आहे
माझे मीपण हेच उधारीचे रूप उधारीची काया
साईच आहे शतजन्मीचे सोबत
प्रकाश अडविता पाठीशी सावली उरते
कधी काळी साई अन् माझे जडेल का नाते?
हीच सारी आशा हीच सारी खंत मज साठी असे.

— कु. लिना गोविंद पराडकर
१०/ब, चौवा चंदन सोसायटी, जोगेश्वरी (वेस्ट)

शिरडीवृत्त

माहे जानेवारी ८६

या महिन्यात श्री साईबाबांचे दर्शनासाठी साईभक्तांची गर्दी बरीच होती. काही कलाकारांनी श्रींच्या पुढे हजेरी दिली ती खालीलप्रमाणे —

कीर्तन — १) ह.भ.प. मधुकर गणेश सूर्यवंशी, संस्थान गवई- कीर्तनकार प्रवचनकार यांची कीर्तने एकादशी व महत्वाचे दिवशी झाली.
२) ह.भ.प. विश्वनाथ महाराज सुराळेकर, तालुका- वैजापूर.
३) ह.भ.प. श्रीमती जानकीबाई इंगळे, गोरेगांव.

प्रवचन — ह.भ.प. लक्ष्मण महाराज वाकचौरे, शिरडी.

भजन, गायन, वादन, नृत्य इ. — १) श्री. भोलानाथ समेळ, गिरगाव. २) श्री. नंदकुमार सारंगधर, गिरगाव. ३) श्री. रतनलाल शर्मा, धंतोली, नागपूर. ४) श्री. वासुदेव दयाळ, नागपूर. ५) सौ. दिप्ती दिनकर मातोंडकर, डोंबिवली. ६) सौ. मंजिरी मुतालिक, नौपाडा. ७) ह.भ.प. सदाशिव कृष्ण पुराणिक (रेडिओ स्टार) आळंदी. ८) श्री. विजयकुमार, सिकंदराबाद. ९) श्री वैभव कला दरबार, कोल्हापूरचे पुढील वीस कलाकार सर्वश्री सुभाष हिलगे. १०) श्री. प्रकाश हिलगे. ११) श्री. उदयराज पवार. १२) श्री. विजय दळवी. १३) श्री. अशोकराव उपाध्ये. १४) श्री. सुरेश मोरे. १५) श्री. बाबू पवार. १६) श्री. गुलाब देसाई. १७) श्री. धीरज वावारेकर. १८) श्री. मामा खेडेकर. १९) श्री. अशोक चव्हाण. २०) श्री. संभाजी. २१) श्री. बाळासाहेब शिंदे. २२) कु. आशू वराळे. २३) कु. लता पाटील. २४) कु. राजश्री शिंदे. २५) कु. कल्पना अंधारे. २६) कु. शुभांगी पेंडसे. २७) कु. अरुणा वाकरेकर. २८) श्रीमती माई वराळे. २९) श्री. किशोर दादाजी जाधव, चंद्रपूर. ३०) सौ. प्रमिला दत्तात्रय पैठणकर, नासिक. ३१) सौ. संगीता संजय धुरु, सोपारा निर्मळ. ३२) श्री. शिवराम बाबूराव बिडवे, संगमनेर. ३३) श्री. अरुण ओंकारदास सोमाणी, संगमनेर. ३४) श्री. पुंडलीक महाराज आळंदी. ३५) श्री साईकृपा भजन मंडळ, वडाळा. ३६) श्री गोपाळनारी भजन मंडळ, खार. ३७) श्री. विजय धोंडू साखरकर, गोरेगांव. ३८) डॉ. एस. के. खरवंडीकर, अहमदनगर. ३९) वेदशास्त्र संपन्न द.ग. पाठकशास्त्री, अहमदनगर. ४०) सुपर स्टार ऑर्केस्ट्रा मुंबईचे पुढील तीस कलाकार सर्वश्री मनोहर पांडूरंग वाळवे. ४१) श्री. एकनाथ मिराशी. ४२) श्री. समर्थ नारायण आयरे. ४३) श्री. सुधीर शिरवडकर. ४४) श्री. प्रकाश राणे. ४५) श्री. अरुण राणे. ४६) श्री. अरुण शिर्के. ४७) श्री. सूर्यकांत तिळवे. ४८) श्री चंद्रकांत तिळवे. ४९) श्री. सिद्धार्थ पांचाळ. ५०) श्री. दिपक तांबे. ५१) श्री. तानाजी हडसे. ५२) कु. कलावती परब. ५३) श्री. अविनाश पेडणेकर. ५४) श्री. नारायण विठोबा आयरे. ५५) श्री. संजय आयरे. ५६) श्री. सुनील आयरे. ५७) श्री. सुरेश

अर्वरे. ५८) श्री. संजय नार्वेकर. ५९) श्री. सुदाम पांचाळ. ६०) श्री. सुनील ठाकूर. ६१) श्री. संजय मिराशी. ६२) श्री. दिलीप राणे. ६३) श्री. शंकर काशे. ६४) श्री. शालिग्राम शर्मा. ६५) श्री. रमेश मिराशी. ६६) श्री. रमेश कांबळी. ६७) श्री. अशोक ठाकूर. ६८) श्री. अशोक परब. ६९) श्री. चंद्रकांत मिस्त्री. ७०) श्री. मनोहर विष्णू परब, मुंबई. ७१) श्री. सुरेश गणपत म्हात्रे, चेंबूर. ७२) श्री दत्तगुरु प्रासादीक भजनी मंडळ, जोगेश्वरी. ७३) श्री. जयवंत कुलकर्णी, मुंबई. ७४) श्री साईधाम मित्र मंडळ, अविनाश कवडे, मुंबई. ७५) जादुगार एस. व्ही. कुमार, देवळाली, नासिक. ७६) सौ. जयश्री किशनलाल सिसोदे, नासिक रोड. ७७) सौ. वीना बन्सीलाल शिसोदे. ७८) श्री. आंबादास गोपाळ बेरे, दादर. ७९) श्री. भालचंद्र पाटील हिरगांवकर, संचालक, संगीता महाडीक नाट्य मंडळ, पुणे. ८०) श्री. आबासाहेब भैलूमे, कर्जत. ८१) श्री. बबन किसन समुद्र, कर्जत. ८२) श्री. बाबा बळवंत भैलूमे. ८३) श्री. भाऊराव निवृत्ती भैलूमे. ८४) विशालाक्षी अभिशंकर, बंगलोर. ८५) पांडूरंग भजनी मंडळ, रायलसीमा. ८६) ह.भ.प. बाबुराव नरोडे, रेडीओस्टार, कोपरगांव. ८७) श्री. बाळाराम कुलकर्णी, सावळी विहीर. ८८) श्री. हीरालाल उपाध्याय, सावळी विहीर. ८९) मालती कपिलेश्वरी, मुंबई. ९०) श्री साईनाथ भजनी मंडळ, परेल. ९१) श्री अवधूत प्रासादिक मंडळ, बोरीवली. ९२) श्री. शिवराम गोविंद घोगले, ताडदेव. ९३) श्री. एस. बी. शेरे, डोंबिवली. ९४) श्री साईनाथ गीतभाग भजनी मंडळ, ताडदेव. ९५) श्री. महादेव सन्याप्पा मुगळीकर, कोल्हापूर. ९६) श्री जंगबहादूर लोकगीत पार्टी, वाराणसी.

प्रजासत्ताक दिन — दि. २६ जानेवारी १९८६ रविवार रोजी सकाळी ७.३० वाजता संस्थानमध्ये माननीय कार्यकारी अधिकारी श्री. रा. द. बन्नेसाहेब यांचे शुभहस्ते ध्वजवंदन कार्यक्रम झाला. गावातील प्रतिष्ठित नागरिक, श्रींच्या दर्शनासाठी आलेले साईभक्त, साईनाथ माध्यमिक विद्यालयातील शिक्षक वर्ग, विद्यार्थी-विद्यार्थीनी, संस्थान कर्मचारी, सेवेकरी, बॅण्डपथक, होमगार्डस्, पोलीस उपस्थित होते. कार्यक्रम उत्साहाने साजरा झाला. उपस्थितांना चहापान दिल्यावर कार्यक्रम समाप्त झाला.

बक्षीस समारंभ — सन १९८५ सालाकरिता उत्कृष्ट स्वच्छता कामगारासाठी ठेवलेले सौ. सुशीलाबाई शंकरराव गोडखिंडी पारितोषिक (चांदीचे पदक) श्रीमती चाँदबी शेख पठाण, कायम स्वच्छता कामगार, श्री साईबाबा संस्थान शिरडी याना देण्यात आले. तसेच सन १९८५ सालाकरिता श्री साईनाथ रुग्णालयातील उत्कृष्ट कामगारांसाठी ठेवलेले श्री. अशोक शंकरराव गोडखिंडी पारितोषके (चांदीचे पथक) श्री. माधव मुरलीधर भारे, कायम वॉर्ड बॉय, साईनाथ रुग्णालय, श्री साईबाबा संस्थान शिरडी याना देण्यात आले.

हवापाणी — शिरडी येथील हवापाणी उत्तम असून रोगराई काही नाही. पहाटे थोडा गारवा असतो.

मार्च १९८६

या महिन्यात साईभक्तांची दर्शनासाठी गर्दी मोठ्या प्रमाणात होती काही कलाकारांनी श्रीच्या पुढे हजेरी दिली ती खालील प्रमाणे—

कीर्तनः- १) ह.भ.प. श्री. मधुकर सूर्यवंशी, संस्थान गवई यांची कीर्तने एकादशी व महत्वाचे दिवशी झाली.

२) ह.भ.प. लक्ष्मण महाराज वाकचौरे शिर्डी

३) ह.भ.प. लक्ष्मण आनंदा मिरजकर, सांगली.

प्रवचनः- १) ह.भ.प. विश्वनाथ बंडू सहाने. सुराळे वैजापूर

२) ह.भ.प. रघुनाथ विठोबा व्हले व्हलेवाडी, राजगुरूनगर

भजन, गायन, वादन इ.:- १) श्री. बी. सत्यनारायण, शिकंदराबाद. २) श्री. भालचंद्र सस्वरुपे, रायसेन. ३) सौ. अंजनी निवृत्ती जाधव, आळे. ४) श्री. गोकुळ घोडके, राहता. ५) श्री. रतनकुमार काशीकर, पुणे. ६) श्री. नंदकुमार भाडवलकर, पुणे. ७) श्री. गंगाधर जाधव, पुणे. ८) श्री. नंदकुमार दत्तसेवक, पुणे. ९) श्री. पी.यू. पिल्ले, डॉ. नागेश्वरराव, विजयवाडा. १०) कुमार सुहास वैद्य, नासिक. ११) श्री. नंदकुमार सामंत, बोरीवली. १२) श्री. अरविंद हंबर्डे, बोरीवली. १३) सौ. शोभना म. जावळे, विलेपार्ले. १४) श्री. रतनलाल शर्मा, नागपूर. १५) श्री. शिवाजी दत्तात्रय बोडके, माण. १६) श्री. आर.ए. राऊत, बोरीवली. १७) श्री. महादेव अनंतराव किर्लोस्कर, कोल्हापूर. १८) श्री. भिकाजी सावळेराम गरगुळ, राजूरी. १९) श्रीमती उषा खचाळ, मुंबई. २०) श्रीमती मोसमी चक्रवर्ती, पुणे. २१) श्री. रामा चक्रवर्ती, पुणे. २२) सौ. प्रतिभा देऊसकर, ठाणे. २३) श्री. कृष्णा गवस, गोरेगाव. २४) पंडीत संगीतरत्न, नन्हेबाबू कुँवर, बिदर. २५) श्री. बी.एस्. शंभरकर, डोंबिवली. २६) कु. आशा, बिदर.

हवापाणीः- शिरडी येथील हवापाणी उत्तम असून रोगराई काही नाही.

एप्रिल १९८६

रामनवमी उत्सव कार्यक्रम

या महिन्यात साईभक्तांची श्री साईबाबांच्या दर्शनासाठी बरीच गर्दी होती. श्री सच्चिदानंद साईनाथ महाराज शिरडी श्री रामनवमी उत्सव सालाबादप्रमाणे गुरूवार दि. १७।४।८६ ते शनिवार दि. १९।४।८६ पर्यंत ३ दिवस साजरा झाला. दिवसेंदिवस श्री साईबाबांचे दर्शनासाठी साईभक्तांची गर्दी मोठ्या प्रमाणात वाढते त्यामुळे उत्सवात कोणत्याही प्रकारे गैरसोय होऊ नये म्हणून श्री साईबाबा संस्थानने एक महिना अगोदर पासूनच तयारी ठेवली होती. त्यामुळे योजलेले सर्व कार्यक्रम व्यवस्थीत पार पडले.

उत्सवाचा प्रारंभ दिन- गुरूवार दि. १७.४.८६— रोजी नित्यकार्यक्रमाव्यतिरिक्त सकाळी ६ वाजता श्रींच्या फोटोची व पोथीची मिरवणूक समाधी मंदिरातून गुरूस्थानमार्गे द्वारकामाईत गेली. त्या ठिकाणी श्रींच्या फोटोची स्थापना चांदीच्या भव्य सिंहासनावर झाल्यावर श्री साई सच्चरीत अध्याय वाचनास सुरुवात झाली. दुपारी ४.३० ते ६.३० पर्यंत ह.भ.प. श्री. मनू महाराज, कोकलेगावकर, नांदेड यांचे सुश्राव्य कीर्तन झाले. रात्रौ ७.३० ते ९.०० व ११.०० ते पुढे श्री. जयवंत कुलकर्णी, पार्श्वगायक, सिने-गायक मुंबई यांचा गायनाचा कार्यक्रम झाला. रात्रौ ९.१५ ते ११.०० श्रींचे पालखीची गावातून भव्य मिरवणूक काढण्यात आली स्थानिक लोकांनीच व भक्त मंडळींनी गारूड भारूड कार्यक्रम केले. श्री. रघुनाथ सांडभोर, सिने-कलाकार पुणे यांचा भारूड कार्यक्रम झाला. त्यानंतर वाद्यांचे गजरात श्रींची पालखी मिरवणूक समाधी मंदिरात आली. शेजारती झाली.

उत्सवाचा मुख्य दिवस दिवसः- शुक्रवार दि. १८.४.८६ रोजी उत्सवाचा मुख्य दिवस असल्याने पहाटेपासूनच श्रींच्या दर्शनास भक्तांच्या रांगा लागल्या होत्या. नित्य कार्यक्रमाव्यतिरिक्त सकाळी ६ वाजता श्रींच्या फोटोची व श्री साईसच्चरीत ग्रंथ वाचन समाप्तीची मिरवणूक द्वारकामाईतून मंदिरात आली. त्यानंतर गावातून कावडी मिरवणूकीचा मोठा कार्यक्रम झाला. शिरडीतील भाविक मंडळी व साईभक्त आदले दिवशी रात्री कोपरगावमुक्कमी जाऊन गोदावरी नदीचे पाणी घेऊन नऊ मैल पायी चालत आले. सकाळी ६.३० वाजता संस्थान विश्वस्तांनी पूजा केल्यावर अंदाजे बाराशे ते तेराशे कावडींची मिरवणूक वाजत गाजत गावातून निघाली. मंदिराजवळ मिरवणूक आल्यानंतर सुवासिनींनी कावडीस ओवाळले. नंतर कावडी आणणाऱ्या प्रत्येकाने बाबांच्या समाधीस स्नान घातले.

सकाळी १०.३० ते १२.३० पर्यंत ह.भ.प. मनू महाराज कोकलेगावकर, नांदेड यांचे रामजन्म कीर्तन झाले. सायंकाळी ४ वाजता श्रींच्या निशाणांची व ४.४५ वा. श्रींच्या रथाची गावातून मिरवणूक निघाली. मिरवणूक आल्यावर धुपारती झाली. रात्रौ १० ते सकाळी ६ वाजेपर्यंत उपस्थित कलाकारांनी श्रींच्या पुढे हजेऱ्या दिल्या. रात्रभर जागर झाला. मंदिर साईभक्तांना दर्शनासाठी रात्रभर खुले ठेवले होते.

उत्सवाचा सांगता दिन- शनिवार दि. १९.४.८६ नित्यकार्यक्रमाव्यतिरिक्त ह.भ.प. मनू महाराज कोकलेगांवकर, नांदेड यांचे गोपाळकाला कीर्तन १०.३० वा. सुरू झाले. दहीहंडी व मध्यान्ह आरती झाल्यानंतर तीर्थप्रसाद वाटण्यात आला. रात्रौ ७.३० ते १० श्री. के. राजकुमार केतकर, नटराज नृत्य निकेतन ठाणे यांचा नृत्य कार्यक्रम झाला. रात्रौ १० वा. शेजारती झाली व उत्सव समाप्त झाला.

हवापाणी- शिरडी येथील हवापाणी उत्तम असून रोगराई काही नाही. काही कलाकारांनी श्रींच्या पुढे हजेरी दिली ती खालील प्रमाणे —

कीर्तन- १) ह.भ.प. श्री. मधुकर गणेश सूर्यवंशी, संस्थान गवई यांची कीर्तने एकादशी व महत्वाचे दिवशी झाली. १) ह.भ.प. श्री. मनू महाराज कोकलेगांवकर, नांदेड ३) ह.भ.प. विश्वनाथ बंडू सहाने सुराळे (वैजापूर)

प्रवचन — ह.भ.प. विश्वनाथ बंडू सहाने सुराळे.

भजन, गायन, वादन, नृत्य इ. — १) पंडीत नन्हे बाबू कुंवर संगीत रत्न, बिदर. २) श्री. बी.एस. शंभरकर डोंबिवली. ३) कु. आशा बिदर. ४) श्रीमती नटेश्वरी गुप्ता हैद्राबाद. ५) श्री साईबाबा भजनी मंडळ शिर्डी. ६) श्री. डॉ. कोमल मुजुमदार जमशेदपूर ७) श्री अनंत महाजनी ग्वाल्हेर ८) श्री. रमाकांत जोशी. नांदेड. ९) श्री. कचरूलाल तरटे नांदेड १०) श्री अनिल पंढरीनाथ उत्तरवाल नांदेड ११) श्री श्रीराम सातर्डेकर परेल. १२) श्री. जयवंतराव कुलकर्णी, मुंबई. १३) श्री. अशोक बाळकृष्ण कदम ठाणे १४) श्री. मनोहर बाळकृष्ण कदम १५) श्री. प्रसाद कुलकर्णी कल्याण १६) श्री. जी. मल्हेरा, पुणे १७) श्रीकला हटंगडी, मुंबई. १८) श्री. अरविंद म्हात्रे. १९) सौ. सरला म्हात्रे. २०) मंजूळा हटंगडी. २१) सरीता कोडकनी. २२) रतना, मुंबई. २३) श्री. राम दत्तात्रय दैठणकर, पुणे. २४) श्री. सखाराम राधूजी गुरव, कोपरगाव. २५) श्री. कृष्णा यादव मरके, अहमदनगर. २६) श्री. गोपाळ पाराशर, मुंबई. २७) श्री. दिनेश शंकर आमले, वडाळा. २८) श्री. सुधीर संभाजी सावंत, परळ. २९) श्री. शशीकांत दत्तात्रय चिंचोरे, राहता., ३०) श्री. रघुनाथ बाबुराव सांडभोर, पुणे. ३१) श्री. भोलानाथ समेळ, मुंबई. ३२) श्री. अनंत राणे, वांद्रा. ३३) सौ. स्नेहलता भाटे, शिर्डी. ३४) सौ. कमलाबाई देशपांडे, शिर्डी. ३५) श्रीमती लिलावती गुजराथी, शिर्डी. ३६) श्री. हरकचंद चंद्रभान रूनवाल, आलेगाव. ३७) श्री. चंद्रसेन साळगावकर, विलेपार्ले. ३८) सौ. सविता सुरेश गिजरे, पुणे. ३९) शेखर नटवरलाल विसपुते, शिर्डी. ४०) भरत नटवरलाल विसपुते ४१) श्री. शाहू भोसले, भायखळा. ४२) श्री. दौलत शर्मा, मुंबई. ४३) श्री. छबू शंकर कदमल सिन्नर ४४) संजय केशव पराडकर, दादर. ४५) श्री. नितीन डिस्कळकर, दादर. ४६) नितीन कोरगावकर, भांडूप. ४७) श्री. कचरू तरटे, नांदेड. ४८) श्री. रमाकांत जोशी, नांदेड. ४९) श्री. अनिल उत्तरवार, नांदेड. ५०) श्री. अनिल परभनवण, नांदेड. ५१) श्री विश्वास पंडीत जोशी, राजगुरूनगर. ५२) श्री. रावसाहेब देशमुख, अमरावती. ५३) अन्नपुर्णादेवी, शिर्डी. ५४) कुमार कुलकर्णी, पाथर्डी. ५५) श्री. शांताराम मिराणे, शिर्डी. ५६) श्री. विद्युत विबूराज नाईक, मुंबई. ५७) निर्मला नायडू, शिर्डी. ५८) श्री. अशोक चिंतामण राऊत, मुंबई. ५९) के. नागविरथा, हैदराबाद. ६०) श्री. सिद्धेश्वर पीसे, बार्शी. ६१) श्री. डी.जी. करडोले, वैजापूर. ६२) श्री. बी.एम. कुलकर्णी, वैजापूर. ६३) श्री. ललीतकुमार जोशी, शिर्डी. ६४) श्री. ज्ञानेश्वर रामचंद्र वैद्य, शिर्डी. ६५) श्री. वाल्मिक कचरू शेलार, वैजापूर. ६६) श्री. मधुसुदन औटी, गणेशनगर. ६७) वामन टाकसाळी, पुणतांबा. ६८) श्री. रघुनाथ सोनवणे, पुणतांबे. ६९) श्री. दिगंबर उद्धवराव भातोडे, राहता. ७०) श्री. शशीकांत दत्तात्रय नांगरे, राहता. ७१) श्री. रामदास भाऊसाहेब फाकटकर, नारायणगाव. ७२) श्री. शंकर गणपतराव शेळके, कोल्हापूर. ७३) अनिता खेडकर, संगमनेर. ७४) अलका खेडकर, संगमनेर. ७५) मधुकर पुंडलीक सकट, गांगलगाव. ७६) श्री. शहाजी

थोरात, सांगली. ७७) श्री. चैत्राम कोंडीबा लाखे, शिरवळ. ७८) श्री. पुंजाबा दवंगे, शिर्डी. ७९) सौ. भारती ईश्वरलाल मेहता, सांताक्रूझ. ८०) श्री. विष्णू दयाळ रवीदास, उन्नाव. ८१) श्री. गुंडोपंत आबा मेमान, कोल्हापूर. ८२) श्री. भिकन वसंतराव पवार, शिर्डी. ८३) श्री. शेख नबाब उमरपटेल, अस्तगाव. ८४) श्री. साहेबराव रामचंद्र देवकुडे, सायगाव. ८५) श्री. ज्ञानोबा तात्या वाडेकर, शिर्डी. ८६) श्री. पी.डी. जाधव, मुंबई. ८७) श्री. गजानन मित्रमंडळ, पुणे. ८८) श्री. मधुकर उपासनी, कान्हेगाव. ८९) श्री. वसंत दामोदर रासने, पुणे. ९०) श्री. रघुनाथ नागरे, शिर्डी. ९१) श्री. चतुर्धन नागरे, शिर्डी. ९१) श्री. शांताराम मिराणे, शिर्डी. ९३) श्री. माणिक साळी, शिर्डी.

९४) श्री. मधुकर निवृत्ती भालेराव, शिर्डी. ९५) श्री. बारावकर काका, शिर्डी. ९६) श्री. के. राजकुमार केतकर, ठाणे. ९७) श्री. किशोर तेलवणे. ९८) श्री. सुरेश करमरकर. ९९) सौ. निर्मला धारवाडकर. १००) श्री. जनार्दन मयेकर. १०१) श्री. यशवंत मोरे. १०२) श्री. राजेंद्र भोसले. १०३) कु. राजश्री करमरकर. १०४) श्री. विनायक केतकर. १०५) श्रीमती इंदिरा. १०६) श्री. सतीश नागेशराव, मुंबई. १०७) श्री. शशीकांत दळवी. १०८) श्री. बारकूशेठ मांडवकर. १०९) श्री. सुरेश अंजर्लेकर. ११०) श्री. वसंत जोशी. १११) श्री. विलास पावसकर. ११२) श्री. यशवंत नाईक. ११३) श्री. अरविंद पवार. ११४) श्री. मारुती मांजरेकर. ११५) श्री. चंद्रकांत विनेरकर. ११६) श्री. नारायण कदम. ११७) श्री. सुधाकर शिंत्रे. ११८) श्री. आत्माराम बंगाल. ११९) श्री. एकनाथ बंगाल. १२०) श्री. अनंत बंगाल. १२१) श्री. शरद गायकवाड. १२२) श्री. सुभाष कांबळी. १२३) श्री. बबलू मिस्त्रा. १२४) श्री. अरुण उबाळे. १२५) श्री. रमेश घाडीगावकर. १२६) श्री. रविंद्र परब. १२७) श्री. शशीकांत जाधव. १२८) श्री. मोहन बोलांडे. १२९) श्री. अजय गिरोडकर. १३०) श्री. दशरथ पवार. १३१) श्री. नागेश कंठक. १३२) श्री. अशोक कानडे. १३३) श्री. अरविंद जामखंडेकर. १३४) श्री. किशोर कदम. १३५) श्री. अनिल चव्हाण. १३६) श्री. शशांक तावडे. १३७) श्री. बाळाराम मोगरे. १३८) श्री. सुनील साळवी. १३९) श्री. नरेश नाईक. १४०) श्री. रमेश भाईसाहेब, १४१) श्री. सुकदेव नांदवीकर. १४२) श्री. रविंद्र कुलकर्णी. १४३) श्री. नंदकुमार चव्हाण. १४४) श्री. राजू शिर्के. १४५) श्री. मिलींद कांबळी. १४६) श्री. अनिल पुराणिक. १४७) श्री. अरुण चव्हाण. १४८) श्री. चंद्रकांत फाळके. १४९) श्री. कृष्णा पाटणकर. १५०) श्री. विलास परळकर. १५१) श्री. अविनाश सी. कुत्तरकर. १५२) सौ. अलका द. पवार. १५३) श्री. विलास महाडीक. १५४) श्री. एस.एस. वाघ, साकरवाडी. १५५) श्री. पी.आर. यादव, लक्ष्मीवाडी. १५६) श्री. एच.ए. पटेल. १५७) सौ. एम.एच. पटेल. १५८) श्री. आंबोडकर. १५९) कॅप्टन गोपाल शेट्टी. १६०) राजेश पळसकर. १६१) उमेश पावसकर. १६२) कै. तुकाराम खेडकर लोकनाट्यमंडळ, नारायणगाव. १६३) मूनीभाई १६४) विजय डेकोरेटर्स. १६५) विष्णू महादेव राऊत. १६६) श्री. के.टी. टिकू, मुंबई. १६७) विवेक मुळे.

श्री साईबाबा संस्थान, शिरडी
श्री साईबाबा संस्थान प्रकाशित पुस्तकांची यादी

अनु. पुस्तकाचे नांव	भाषा	किंमत	पॅकिंग व पोस्टेज
१. श्री साई चरित्र	मराठी	३४-५०	६-००
२. —"—	इंग्रजी	२०-००	४-२५
३. —"—	हिन्दी	१६-००	४-२५
४. —"—	कन्नड	१०-००	४-००
५. —"—	तेलगू	१४-५०	५-२५
६. —"—	तामीळ	१२-००	४-५०
७. —"—	सिंधी	२२-००	४-५०
८. गुजराथी पोथी	गुजराथी	३१-००	६-००
९. श्री साईलिलामृत	मराठी	७-५०	४-००
१०. —"—	गुजराथी	४-२५	४-००
११. अवतार व कार्य	मराठी	६-५०	४-००
१२. स्तवन मंजिरी	मराठी	०-३०	३-५०
१३. —"—	गुजराथी	०-३०	३-५०
१४. सगूणोपासना	मराठी	०-७०	३-५०
१५. चार अध्याय	मराठी	१-२५	३-५०
१६. सगूणोपासना	सिंधी	१-२५	३-५०
१७. सचित्र साईबाबा	इंग्रजी	३-४०	३-५०
१८. मुलांचे साईबाबा	मराठी	१-५०	३-५०
१९. —"—	इंग्रजी	२-००	३-५०
२०. —"—	तेलगू	२-५०	३-५०
२१. —"—	गुजराथी	१-५०	३-५०
२२. गाईड टू होली शिरडी	इंग्रजी	१-५०	३-५०
२३. —"—	मराठी	१-५०	३-५०
२४. —"—	गुजराथी	१-५०	३-५०
२५. तेलगु पुजाविधी	तेलगु	——	——
२६. रूद्राध्याय	मराठी	०-९०	३-५०
२७. साईबाबा ऑफ शिरडी बाय प्रधान	इंग्रजी	३-००	३-५०
२८. साईबाबा ऑफ शिरडी वाय. पी. भरूचा	इंग्रजी	६-५०	४-००

LICENCE No. 19
Licence to Post Without Prepayment
At Dadar Head Office, Bombay-14

श्री साईबाबा संस्थान शिरडी

फोटोंची यादी

क्रम.	फोटोचे नांव	साईज	किंमत	पोस्टेज व पॅकिंग
१	आशीर्वाद फोटो	१४" × २०"	१-८५	३-५०
[illegible]	— —	१०" × १४"	१-१५	३-५०
[illegible]	— —	१०" × १२"	१-५०	३-५०
[illegible]	— —	७" × २०"	०-६०	३-५०
[illegible]	— —	५½" × ६½"	०-३५	३-५०
[illegible]	— —	४" × ५"	०-३०	३-५०
[illegible]	— —	२" × ३"	०-२०	३-५०
[illegible]	दगडावर बसलेले साईबाबा (रंगीत)	१४" × २०"	१-८५	३-५०
[illegible]	(काळापांढरा)	१४" × २०"	०-८५	३-५०
[illegible]	दगडावर बसलेले साईबाबा (रंगीत)	३½ × ५½	०-६०	३-५०
[illegible]	द्वारका माई (रंगीत)	१७" × २२"	५-७५	३-५०
[illegible]	— —	१४" × २०"	१-६०	३-५०
[illegible]	— —	१०" × १४"	१-२५	३-५०
[illegible]	समाधी फोटो	१३" × ९"	१-१५	३-५०
[illegible]	— —	८" × ६"	०-७५	३-५०
[illegible]	— —	४" × २½"	०-१०	३-५०
[illegible]	[illegible] फोटो (रंगीत)	९" × १२"	१-६५	३-५०
[illegible]	[illegible] फोटो	९" × १३"	१-५०	३-५०
[illegible]	— —	५" × ७"	०-४०	३-५०
[illegible]	[illegible] बसलेले [illegible]	९" × १२"	०-७५	३-५०
[illegible]	[illegible] फोटो (बन्द)	३¼ × ४½"	०-३५	३-५०

श्री [illegible] संपादक यांनी श्री साईबाबा संस्थान, साई निकेतन, ८०४ बी, डॉ. आंबेडकर रोड, दादर, मुंबई - ४०० ०१४, यांचे करिता गिता ऑफसेट, बी-२३, [illegible] इंडस्ट्रियल इस्टेट, नायगाव क्रॉस रोड, वडाळा, मुंबई - ४०० ०३१ येथे

श्रीसाईलीला
जुलै १९८६

श्री साईलीला

श्रीसाईबाबा संस्थान.
शिरडीचे अधिकृत मासिक

संपादक

श्री. रा. द. बन्ने
कार्यकारी अधिकारी श्रीसाईबाबा संस्थान शिरडी

: कार्यकारी संपादक :

प्रा. सौ. इंदिरा खेर
एम.ए. पी.एच.डी.
(इंग्रजी आवृत्ती)

श्री. सदानंद चेंदवणकर
(मराठी आवृत्ती)

गुरुपौर्णिमा विशेषांक

वर्ष ६५ वे] [अंक - ४

किंमत १ रुपया

दूरध्वनी ४१२२५६१

: कार्यालय :

''साईनिकेतन'', प्लॉट नं ८०४ बी, डॉ. आंबेडकर रोड, दादर, मुंबई-४०० ०१४.

वार्षिक वर्गणी रु. १०/- (ट.ख. सह) किरकोळ अंक १ रु. फक्त.

श्रीसाईबाबांच्या संदेशाचा जगभर प्रसार करणे हे
श्रीसाईलीलाचे मुख्य उद्दिष्ट आहे.

श्री साई वाक्सुधा

गंगा समुद्रा भेटूं जाते।
वाटेनें तापार्ता शीतल करिते।
तीरीच तरूंसी जीवन देते।
तृषा हरिते सकळांची॥ २६॥

तैसीच संतांची अवतार स्थिती।
प्रकट होती आणि जाती।
परी तयांची आचरिती रीती।
पावन करिती जगातें॥ २७॥

कमालीची क्षमाशीलता
नैसर्गिक विलक्षण अक्षोभ्यता।
ऋतुता मृदुता सोशिकता
तैसीच संतुष्टता निरूपम॥ २८॥

दिसाया जरी देहधारी।
तरी तो निर्गुण निर्विकारी।
निःसंग निर्मुक्त निज अंतरी।
प्रपंची जरी विचरला॥ २९॥

कृष्ण स्वयें जो परमात्मा।
तोही म्हणे संत मदात्मा।
संत माझी सजीव प्रतिमा।
संत-सप्रेमा तो मीच॥ ३०॥

— श्रीसाई सच्चरित् अध्याय ११ वा

सुविचार

ब्रह्मनंदं परमसुखदं केवलं ज्ञानमूर्ति
द्वंद्वातीतं गगनसदृशं तत्वमस्यादिलक्ष्यम्।
एकं नित्यं विमलमचलं सर्वधी साक्षिभूतम
भावातीतं त्रिगुणरहितं सद्गुरूं तं नमामि॥

ब्रह्मानंदरूप, परमसुखदायक, केवळ ज्ञानमूर्ति, द्वंद्वागीत आकाशाप्रमाणे अलिप्त, तत्वमसि वगैरे महावाक्यांचे लक्ष्य, एक नित्य शुद्ध, स्थिर, सर्वांच्या बुद्धीचा साक्षी, दृश्यातीत आणि त्रिगुणरहित अशा त्या सद्गुरुला मी नमस्कार करतो.

या मासिकात प्रकाशित झालेल्या लेखातील मतांशी संपादक सहमत आहेतच असे नाही.

श्री साईलीला — जुलै १९८६

अनुक्रमणिका

क्रमांक	लेख-कविता शिर्षक	लेखक-कवि नाव	पृष्ठ क्रमांक
१	संपादकीय	—	४
२	पाहिल साई जन्मभरी तुला	— श्री. बाळासाहेब नाडकर्णी	६
३	भारताचा ज्ञानदीप	—	७
४	व्यासपौर्णिमा गुरुपौर्णिमा	—	९
५	श्री सद्‌गुरु साईबाबा	— सौ. लीना भांगले	१०
६	गुरु महात्म्य	— श्री. चंद्रकांत गरगटे	११
७	मग आलिंगिला पूर्णिमा	— श्री. नरसिंह दिवेकर	१३
८	तुम्हीच माझे बाबा साई	— श्री. मधु पाटणकर	१६
९	स्वामी विवेकानंदांची गुरुभक्ति	—	१७
१०	साक्षात् ईश्वर	— श्री. भालचंद्र कडणे	१९
११	कबीर आणि त्याचे सद्‌गुरु	—	२०
१२	श्री साईबाबा आणि बोलणे	— श्री. मु.ब. निंबाळकर	२१
१३	श्री साईनाथांचा शरणार्थी (१४)	— श्री. विश्वास खेर	२८
१४	तानसेनचे गुरु	—	३१
१५	महाराष्ट्राचा भारतीय संत	— पूज्य विनोबाजी	३२
१६	गुरुपौर्णिमा	— सौ. उषा जोशी	३८
१७	खापर्डे यांची शिरडी दैनंदिन	— साईनंद	३९
१८	साईभक्त श्री. काकासाहेब दीक्षित	—	४१
१९	साईनाथास	— सौ. नीता जाधव	५३
२०	श्री नामदेवांच्या कथा	—	५४
२१	श्री बाबांचा गुरुसंदेश	— श्री. चकोर आजगावकर	५७
२२	सद्‌गुरु महिमा	— श्री. अरविंद बारटक्के	५९
२३	साई शिल्पकार	— श्री. प्रमोद रायसोनी	६२
२४	जा शिरडीला जा	— डॉ. एम.जी. दिक्षित	६३
२५	नियम श्रद्धेचे - शिर्डी दर्शनाचे	— श्री. भालचंद्र गंद्रे	६३
२६	शिरडी वृत्त	—	६४

ध्येय गाठावयाचे असते पण 'ज्ञानमूर्ति' मात्र सदैव आपले बरोबरच असतो, तो मार्गावर तुमच्या पुढे असतोच व तो मार्ग निष्कंटक करतो. अगदी आपण त्याचे मधे विलीन होईतोपर्यंत.

द्वंद्वातीतम् सद्गुरू हा अटळ अशा द्वैतांना सुख आणि दुःख लाभ आणि हानी, स्तुती आणि निंदा इत्यादींना सामोरे जाऊनही स्थित प्रज्ञ असतो.

गगन सदृशम् पंचमहाभूतांपैकी पृथ्वी, आग, तेज, वायू या चार महाभूतात कितीही बदल होत राहिला तरी आकाश हे पाचवे महाभूत आहे. ज्याप्रमाणे वरील चारांना सतत अविचल अवस्थेत आकाश हे आधार देत असते; त्याच प्रमाणे हा सद्गुरू विविध तऱ्हेच्या घटना आणि प्रसंगांमध्ये अविचलस्थितीत आधारस्तंभाप्रमाणे वावरत असतो.

तत्वमस्यादिलक्ष्यम् तत्-त्वम असि, अयम, आत्मा, ब्रम्हा, अहम्, ब्रम्हास्मि, प्रज्ञानम्, ब्रम्हा ही वेदामध्ये विशद केलेली चार महत्वाची सिद्धान्त तत्वे पुरस्कृत करणारा आणि अनुभवणारा.

एकम् जागृती स्वप्न आणि सुषुप्ती या तीनही अवस्थामध्ये असताना हे अनेक अनुभवातून जात आहे किंवा त्याला अनुभव मिळत नाहीत आहेत असे जरी इतरांना भासले तरी त्याच्या निश्चल मनस्थितीत कोणताच फरक न पडता हा गुरू त्या अद्वैत स्थितीत संपूर्णपणे स्थिर उभा असतो.

नित्यम अनंत आणि कालातीत असा हा सद्गुरु नित्य पवित्र, जागृत आणि प्रसन्न असतो.

विमलम् निष्कलंक ज्याचे पावित्र्य कशानेही कलंकीत होऊ शकत नाही असे. गुरू हा इच्छा व वासनांच्याही पलीकडे असतो तो अगदी पूर्ण असतो.

सर्वधी सर्वव्यापी, चैतन्यदायी, बुद्धीमत्ता ही गुरूची बौद्धिक लक्षणे होत.

सर्वसाक्षी परमेश्वराचे दुसरे नाव म्हणजे सद्गुरू. त्याच्या पूर्णत्वात प्रायः कोणतेही परिवर्तन होत नाही. मग तो कोणत्याही आकारात असो. ज्याप्रमाणे एखाद्या चित्रपटाची फिल्म प्रतिसेकंद सोळाचित्रे रूपेरी पडद्यावर उमटवत असते. प्रत्येक चित्रातील दृश्य क्षणिक आणि बनावट असते. म्हणजेच क्षणाक्षणाला बदलणारे असते. पण ज्या पडद्यावर ती दृश्ये दिसतात तो पडदा नित्य म्हणजे अविचल असतो.

साक्षी भूतम् प्रत्येक वस्तूचे, प्रत्येक ठिकाणी जे साक्षी असते ते. उदाहरणार्थ रवि हा चैतन्य देतो पण तो सर्व कर्मांचा साक्षी असतो त्याप्रमाणे.

भावातीतम् तो विविध स्वरुपाचे अंतःस्फुरण, मनक्षोभ भावना आणि मनातील कल्पना यांच्या पलीकडे पोचलेला असतो.

त्रिगुणरहितम सजीव प्राणी सृष्टीमध्ये तीन प्रकारचे गुण असतात. सत्व (पवित्रता), रज (कार्यरतता), तम (मंद्यत्व) त्यांचे पलीकडे असणारा म्हणजे गुणातीत. या त्रिगुणांनी बद्ध असलेला, झालेला म्हणजे मानव पण त्याचेही मर्यादेच्या बाहेर असलेला म्हणजे दैवी.

सद्गुरूम् योग्य तो गुरू. **तम-** त्याला, **नमामि-** त्याला मी आदरपूर्वक वंदन करतो. असा या प्रसिद्ध श्लोकाचा अर्थ आहे.

जे गुरू आदरणीय आहेत त्यांचे ठिकाणी वर वर्णिलेले सर्व गुण वास करीत असणे अवश्य आहे. जे काही गुरू साधकांना लाभलेले आहेत ते स्वतःच धुक्यामध्ये वाटचाल

गुरु गौरव

संपादकीय

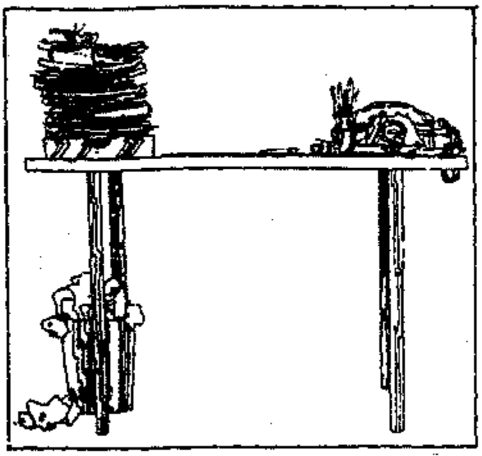

ब्रम्हानंदम् परमसुखदं केवलं ज्ञानमूर्ति।
द्वन्दवातीतं गगन सदृशं तत्वमस्यादि लक्ष्यम ।।
एकं नित्यं विमलमचलं सर्वधी साक्षीभूतं।
भावातीतं त्रिगुणरहितं सद्गुरुं तं तमामि ।।

प्राचीन काळी आध्यात्मिक मार्गदर्शनासाठी आलेले साधक आपल्या गुरुजनांना आदर व्यक्त करताना हा श्लोक स्पष्टपणे म्हणत असत. या उद्धृत केलेल्या श्लोकात सद्गुरुच्या सर्व लक्षणांचे निवेदन केलेले आहे.

ब्रम्हानंद म्हणजे गुरू हे ब्रम्हानंदाचे प्रतिक आहे. कारण ते त्या आनंदात विलीन झालेला आहे की जे मूळ ब्रम्ह हेच आहे. ते काही कोठे बाहेरून आणलेले, कोठून मिळालेले किंवा मिळविलेले असे नाही. त्याचे वास्तव्य प्रत्येक व्यक्तीच्या अंतःकरणात सदैव असते. हे जग, हे विश्व, प्रत्येक कण हाच मूळात आनंदमय आहे पण त्यातच, त्याचे सर्व त्याचाच आणि त्याचे करिताच असून सुद्धा मानवाला मात्र मी म्हणजेच ते ब्रम्ह (अहं ब्रम्हास्मि) या वस्तूस्थितीची जाणीव केवळ अज्ञानामुळे नसते. याचे कारण तो या जाणीवेच्या अभावी अंधःकारातच असतो. त्यामुळे त्याची दिशाभूल होते व तो या मार्गापासून दूर जातो.

परमसुखदं गुरु हा सर्वोच्च आनंद देतो. हा आनंद कोणत्या प्रकारचा असतो? हा शारीरीक सौख्याचा असतो की मानसिक समचित्ताचा? बौद्धिक संवेदनेचा की इंद्रिय संवेदनाचा? नाही. ही आनंदावस्था शब्दातीत आणि निरुपम असल्यामुळे ऋषी-मुनींनी तिचे वर्णन फक्त 'नेति नेति' असे सांगून केलेले आहे. खरेतर एरवी कल्पकतेचे पंख लावून भराऱ्या मारणाऱ्या मानवी मनाच्याही झेपेच्या तो पलीकडचा असतो. वैश्विक तेजस्वितेचा अंश असा जो आत्मा त्यातच या सर्वोच्च आनंदाचा उगम वा झरा असतो. तेव्हा स्वतःचे आणि प्रत्येकाचेच ठायी जो या आत्म्याच्या अस्तित्वाचे भान ठेवतो त्यालाच सद्गुरु म्हणावयाचे.

केवलम काल आणि स्थळ यांच्या मर्यादेच्या पलीकडे असणारा जो गुरू हा पवित्र चैतन्यमूर्तीच आहे. जागृत आहे, त्याची जाणीव ही सर्व व्यापी आहे याचा अर्थच तो परमेश्वरच आहे. तोच एक सद्गुरु आहे.

ज्ञानमूर्तिम् ज्ञान म्हणजे काय? "अद्वैत दर्शनम् ज्ञानम्" परब्रम्हात एकरूप होणे याचाच अर्थ परम ज्ञानप्राप्ती. या अद्वैतावस्थेत मानव विलीन झाला म्हणजे ज्ञानाचाही अंत झालेला असतो. कारण "मला ज्ञान झालेले आहे असे म्हणण्यासाठी व्यक्ती उरलेली नसते. सद्गुरु तर त्याच ज्ञानाचे प्रतीक होय, त्या अद्वैतावस्थेचा सतत अनुभव मिळत असलेली व्यक्ती. ज्यांना गुरू म्हणून सर्वसाधारण मानले जाते ते तर मार्गदर्शक फलकाप्रमाणे दीपस्तंभाप्रमाणे असतात. त्यांचा प्रवास संपूर्ण झालेला नसतो आणि त्यांना

ध्येय गाठावयाचे असते पण 'ज्ञानमूर्ति' मात्र सदैव आपले बरोबरच असतो, तो मार्गावर तुमच्या पुढे असतोच व तो मार्ग निष्कंटक करतो. अगदी आपण त्याचे मधे विलीन होईतोपर्यंत.

द्वंद्वातीतम् सद्गुरू हा अटळ अशा द्वैतांना सुख आणि दुःख लाभ आणि हानी, स्तुती आणि निंदा इत्यादींना सामोरे जाऊनही स्थित प्रज्ञ असतो.

गगन सदृशम् पंचमहाभूतांपैकी पृथ्वी, आग, तेज, वायू या चार महाभूतात कितीही बदल होत राहिला तरी आकाश हे पाचवे महाभूत आहे. ज्याप्रमाणे वरील चारांना सतत अविचल अवस्थेत आकाश हे आधार देत असते; त्याच प्रमाणे हा सद्गुरू विविध तऱ्हेच्या घटना आणि प्रसंगांमध्ये अविचल स्थितीत आधारस्तंभाप्रमाणे वावरत असतो.

तत्वमस्यादिलक्ष्यम् तत्-त्वम असि, अयम, आत्मा, ब्रम्हा, अहम्, ब्रम्हास्मि, प्रज्ज्ञानम्, ब्रम्हा ही वेदामध्ये विशद केलेली चार महत्वाची सिद्धान्त तत्वे पुरस्कृत करणारा आणि अनुभवणारा.

एकम् जागृती स्वप्न आणि सुषुप्ती या तीनही अवस्थामध्ये असताना हे अनेक अनुभवातून जात आहे किंवा त्याला अनुभव मिळत नाहीत आहेत असे जरी इतरांना भासले तरी त्याच्या निश्चल मनस्थितीत कोणताच फरक न पडता हा गुरू त्या अद्वैत स्थितीत संपूर्णपणे स्थिर उभा असतो.

नित्यम अनंत आणि कालातीत असा हा सद्गुरु नित्य पवित्र, जागृत आणि प्रसन्न असतो.

विमलम् निष्कलंक ज्याचे पावित्र्य कशानेही कलंकीत होऊ शकत नाही असे. गुरू हा इच्छा व वासनांच्याही पलीकडे असतो तो अगदी पूर्ण असतो.

सर्वधी सर्वव्यापी, चैतन्यदायी, बुद्धीमत्ता ही गुरूची बौद्धिक लक्षणे होत.

सर्वसाक्षी परमेश्वराचे दुसरे नाव म्हणजे सद्गुरू. त्याच्या पूर्णत्वात प्रायः कोणतेही परिवर्तन होत नाही. मग तो कोणत्याही आकारात असो. ज्याप्रमाणे एखाद्या चित्रपटाची फिल्म प्रतिसेकंद सोळाचित्रे रूपेरी पडद्यावर उमटवत असते. प्रत्येक चित्रातील दृश्य क्षणिक आणि बनावट असते. म्हणजेच क्षणाक्षणाला बदलणारे असते. पण ज्या पडद्यावर ती दृश्ये दिसतात तो पडदा नित्य म्हणजे अविचल असतो.

साक्षी भूतम् प्रत्येक वस्तूचे, प्रत्येक ठिकाणी जे साक्षी असते ते. उदाहरणार्थ रवि हा चैतन्य देतो पण तो सर्व कर्मांचा साक्षी असतो त्याप्रमाणे.

भावातीतम् तो विविध स्वरुपाचे अंतःस्फुरण, मनक्षोभ भावना आणि मनातील कल्पना यांच्या पलीकडे पोचलेला असतो.

त्रिगुणरहितम सजीव प्राणी सृष्टीमध्ये तीन प्रकारचे गुण असतात. सत्व (पवित्रता), रज (कार्यरतता), तम (मंद्यत्व) त्यांचे पलीकडे असणारा म्हणजे गुणातीत. या त्रिगुणांनी बद्ध असलेला, झालेला म्हणजे मानव पण त्याचेही मर्यादेच्या बाहेर असलेला म्हणजे दैवी.

सद्गुरूम् योग्य तो गुरू. **तम-** त्याला, **नमामि-** त्याला मी आदरपूर्वक वंदन करतो. असा या प्रसिद्ध श्लोकाचा अर्थ आहे.

जे गुरू आदरणीय आहेत त्यांचे ठिकाणी वर वर्णिलेले सर्व गुण वास करीत असणे अवश्य आहे. जे काही गुरू साधकांना लाभलेले आहेत ते स्वतःच धुक्यामध्ये वाटचाल

करीत आहेत आणि त्यांची श्रद्धाही डळमळीत अशी आहे. खऱ्या खुऱ्या गुरूने माया आणि अहंभाव यांचे पलीकडे गेले पाहिजे. वासना आणि गरजा यातून तो मुक्त व्हावयास हवा. एखादी व्यक्ती स्वार्थ बुद्धी बाळगून आणि फलप्राप्तीवर लक्ष केंद्रीत करून असेल तर अशा व्यक्तीचा गुरू म्हणून स्वीकार करता येणार नाही.

गुरुर्ब्रह्मा गुरुर्विष्णू गुरुर्देवो महेश्वरः ।
गुरूस्साक्षात् परब्रह्म तस्मै श्रीगुरुवे नमः ।।

गुरुविषयक या महत्वपूर्ण श्लोकात परमतत्वाची तीन भागात विभागणी करून एकेकाकडे उत्पत्ती, स्थिती, आणि लय अशी तीन कार्ये सोपविली आहेत असा भास निर्माण होतो. या त्रिमूर्तींचा एक आविष्कार ओंकाराच्या प्रणवाक्षराचे मंत्रात आहे. अ.उ.म. यांचे संधीतून 'ओम' हा शब्द तयार होतो अ.उ.म. ही अक्षरे ब्रम्हा, विष्णू आणि महेश यांची प्रतिके असून त्या सर्वांना या प्रणवात जागा आहे. ज्या श्लोकांमध्ये या त्रिमूर्तींचा गौरव होतो त्या श्लोकामुळे प्रश्न निर्माण होतो तो असा की गुरू म्हणजेच परमेश्वर किंवा परमेश्वर म्हणजेच गुरू. यापैकी नेमके कोणते? याचे उत्तर असे की, परमेश्वर हाच गुरू होय. तो सर्वव्यापी आहे. तो सदाकृपाळू आहे आणि तो सर्वसाक्षी आहे. त्याचाच आपल्या अंतःकरणात वास आहे.

। पाहिल साई जन्मभरी तुला ।

एकदा येउन जा शिरडीला ।
पाहिल साई जन्मभरी तुला ।। ध्रु ।।

अखिल जगा क्षणी विसरशील
आरती सोहळा भान हरपेल ।।
रमशील ठायी चित्त प्रवृत्तीला ।
पाहिल साई जन्मभरी तुला ।। १ ।।

टळतील दोष जन्मोजन्मीचे ।
साईनिनाद कर चतुर्वाचे ।।
पावशील साईस्वरूपानंदाला ।
पाहिल साई जन्मभरी तुला ।। २ ।।

वैभव-विरक्ती त्यांचे चरणी ।
मिळवी त्यांचे प्रसादांनी ।
अनुसर श्रद्धा अन सबुरीला ।
पाहिल साई जन्मभरी तुला ।। ३ ।।

— बाळासाहेब शांताराम नाडकर्णी
सी/१४११ लक्ष्मीपूरी कोल्हापूर

भारताचा ज्ञानदीप

भगवान व्यासमहर्षि

भगवान व्यास महर्षि म्हणजे भारतीय संस्कृतीत गुरुस्थान प्राप्त झालेली महान विभूती आहे. त्यांनी जे अलौकिक कार्य केले, त्याला जगात तोड नाही, म्हणून त्यांच्या बाबतीत 'व्यासोच्छिष्टं जगत् त्रयं' असे म्हटले जाते.

व्यासांच्या आईचे नाव मत्स्यगंधा (सत्यवती) असे होते. ही आद्रिका नावाच्या कोळ्याला सापडली. खरे बोलणारी म्हणून नाव सत्यवती पडले. ती अत्यंत सुंदर असून लग्नाला योग्य अशी झाली होती. पण तिच्या अंगाला माशांची दुर्गंधी येई. त्यामुळे लग्न करण्याची तिला लाज वाटे.

एकदा ती समुद्रात होडी चालवीत असता पाऊस सुरु झाला. इतक्यात पराशर ऋषींची हाक तिच्या कानावर आली. ते तिच्या नावेत बसले. तिने आपली सर्व हकीगत त्यांना सांगितल्यावर त्यांनी तिचा दुर्गंध नाहिसा करून सुगंधाची खैरात केली. याचवेळी व्यासांचा जन्म झाला. यमुनेच्या तीरावर मच्छोदरी नावाचा घाट आहे. हे व्यासांचे जन्मस्थान. तू स्मरण करशील तेव्हा मी तुला भेटेन असे सांगून व्यास तेथून तपश्चर्येसाठी निघून गेले. हा दिवस आषाढ पौर्णिमेचा होता. यालाच व्यास पौर्णिमा किंवा गुरुपौर्णिमा असे म्हणतात.

व्यास तपासाठी हिमालयात गेले. जातुकर्ण्य ऋषींचे शिष्यत्व त्यांनी स्वीकारले. आणखीही काही ऋषींकडून त्यांनी ज्ञान मिळविले. आठव्या वर्षी उपनयन झाले. त्यांनी चौदा विद्या व चौसष्ट कलांचे अध्ययन केले. चारही वेद मुखोद्गत केले. विसाव्या वर्षी तीर्थयात्रेस निघाले. सर्व प्रवास पायी केला. अनेक लहानमोठी राज्ये पाहिली. नाना प्रकारची माणसे अवलोकन केली. अनेक ठिकाणी त्यांनी गृहकलह पाहिले. त्यामुळे त्यांचे मन उद्विग्न झाले. मनाला शांती मिळेना तेव्हा हिमालयाजवळ त्यांनी शम्याप्रास नावाचा आश्रम काढून शिष्यशाखा तयार केली. त्यांनी जाबाली ऋषींच्या 'वटिका' नावाच्या कन्येशी विवाह केला. या गृहस्थाश्रमातून शुक्राचार्यांचा जन्म झाला. ते साक्षात् वैराग्याचा अवतारच होते.

एकदा व्यास सरस्वती नदीच्या तीरावर बसले असता विचार करू लागले. आर्यांच्या आर्यत्वाचे रक्षण करण्यासाठी आपण काहीतरी करावे, लिहावे असे त्यांना वाटू लागले. त्यांची प्रतिमा पल्लवित झाली. कल्पनाशक्तीने उड्डाण केले. हीच काव्यातील संजीवनी विद्या. ही निराकाराला साकार करते. अंधाराला प्रकाशमान करते. स्थूल-सूक्ष्मांची अदलाबदल करते तर काळातील फरक नाहीसा करते. अंधारात दिव्य प्रभा प्रकट करणारी ही प्रतिभा काय करील ते सांगता येत नाही.

त्यांनी प्रथम वेदराशीतून ऋग्वेद, यजुर्वेद, सामदेव व अथर्ववेद असे चार स्वतंत्र विभाग केले व त्यांचे अध्ययन करण्यासाठी चार शिष्यांची नेमणूक केली. पैल, वैशंपायन, जैमिनी व सुमंत् अशी त्यांची नावे होती. इतिहास-पुराणरूपी पाचवा वेदही

निर्माण केला. वेदपठण सतत टिकून राहून यज्ञामध्ये वेदाचा केला जाणारा उपयोग हा व्यवस्थितपणे केला जावा म्हणून त्यांनी हे प्रचंड कार्य केले. हे सामान्य प्रकारची बुद्धी असणाऱ्याचे काम नाही. प्राचीन कालापासून वेदामध्ये कानामात्रेचाही फरक होऊ नये म्हणून ते मुखोद्‌गत केले जात असत. ह्या त्यांच्या महत्त्वपूर्ण कामगिरीमुळे त्यांना वेदव्यास नाव प्राप्त झाले.

त्यांना उपनिषद्‌प्रणित कर्म, भक्ती व ज्ञान या समुच्चयात्मक तत्त्वज्ञानाचा प्रसार करावयाचा होता. कर्ममार्गाचा प्रसार करण्यासाठी त्यांनी आपल्या जैमिनी नामक शिष्याची नेमणूक केली. ह्यानंतर ज्ञान-भक्तीसाठी त्यांनी ब्रह्मसूत्रांची रचना केली. या सूत्रांद्वारे त्यांनी उपनिषद्‌प्रणित तत्त्वज्ञानाची स्थापना केली. ब्रह्मसूत्रे, गीता या दोन ग्रंथांचा उपनिषदांबरोबर प्रस्थानत्रयीत समावेश होऊन त्यावर भाष्य करणारास आचार्य पदवी प्राप्त होत असे. अशा ह्या उच्चतम तत्त्वज्ञानाच्या प्रसारासाठीच व्यासांचा अवतार होता. त्यापूर्वीची परिस्थिती कशी होती ह्यांचे मार्मिक विवेचन पुराणात केले आहे.

प्रस्थानत्रयीनंतर व्यासांनी पुराणरचना केली. सरस्वती नदीच्या तीरावर 'शम्याप्रास' आश्रमात त्यांनी हे कार्य केले. स्त्रिया, शूद्र व सामान्य लोकांसाठी त्यांनी पुराणे रचली. पूर्वकालीन परंपरा सांगणाऱ्या ग्रंथास पुराण म्हटले जाते. वेदविभाग व ब्रह्मसूत्रे यांचे यथार्थ ज्ञान होण्यासाठी त्यांनी पुराणांची निर्मिती केली. इतिहास कथन व्हावे हाही पुराणे लिहिण्याचा त्यांचा विचार होता. 'पूर्व रम्य ज्यांचे त्यांना रम्य भावि काल' या उक्तीप्रमाणे पुढील पिढीला मार्गदर्शन व्हावे हाही पुराणांचा हेतु आहे. आपला शिष्य सूत याच्याकडून पुराणांचा प्रसार केला. एकूण अठरा पुराणे व अठरा उपपुराणे आहेत. याप्रमाणे पुराणरचना करून सामान्यजनांना ज्ञानाची द्वारे वेदव्यासांनी खुली केली.

यानंतर श्रीमहाभारत ग्रंथांची रचना झाली. यावेळी विचारांची त्यांच्या डोक्यात एवढी गर्दी होती त्यामुळे हातातील लेखणी अपुरी पडू लागली. ते चिंताक्रांत झाले. तेव्हा साक्षात् श्रीगणेशांनी हे काम पत्करले. पण गणेशाची एक अट होती की, मी लिहिताना थांबणार नाही. तेव्हा व्यासांनी सांगितले की, श्लोकाचा नाद, अर्थ व सुचकता हे ध्यानात येईपर्यंत थांबावे व मग लिहावे. श्रीगणेश 'तथास्तु' म्हणून लेखन करू लागले व महाभारत जन्मले. यात अनेक कूट श्लोक आहेत. हे गूढार्थाने युक्त आहे. ग्रंथकार अतिशय श्रेष्ठ प्रतिभाशाली तसेच ग्रंथलेखक प्रत्यक्ष गणपतीच. तेव्हा अशा दिव्य ग्रंथाला अभूतपूर्व महत्त्व प्राप्त झाले तर त्यात आश्चर्य ते काय? सतत तीनवर्षे प्रयत्न करून त्यांनी हा ग्रंथ तयार केला. भारतवासियांवर हे त्यांचे अनंत उपकार आहेत. मूळ ग्रंथ जय नंतर त्यात भर घालून भारत नाव मिळाले. नंतर त्यांनी यात इतिहास, सामाजिक धर्म, राजधर्म, स्त्रीधर्म, दानधर्म व मोक्षधर्म याचा उहापोह केला आहे. आदर्श इतिहासकार कसा असावा याचे प्रात्याक्षिकच भारत व पुराणे यांच्याद्वारे भावी इतिहासकारापुढे ठेवले आहे. जेथे धर्माला अनुसरून प्रयत्न केला जातो तेथे जय हा ठेवलेलाच असतो हे महाभारताचे महावाक्य आहे.

वेदव्यासांनी नुसते ग्रंथरचनेचेच कार्य केले असे नसून त्या त्यावेळी समाजास-व्यक्तीस मार्गदर्शनही केले आहे. कौरव-पांडवांना त्यांनी वेळोवेळी सल्ला देण्याचे काम केले. तो पांडवानी मानला पण कौरवांनी तो कधीच मानला नाही.

व्यासांचे विशेष :-

१) व्यासांपासून शंकराचार्यांनी गुरुपरंपरा सुरु केली.

२) भारतीय संस्कृतीचे महाप्राण व्यास होते.

३) व्यासचर्या :- व्यासरचित व संपादित ग्रंथांना व्यासचर्या म्हणतात.

४) व्यासप्रणित धर्म :- लोकांना सुखी, समृद्ध नीतिप्रवण व पुरुषार्थी बनवतो तो धर्म व्यास मानीत.

५) मानवता :- व्यासांनी मानवतेला जास्त महत्व दिले.

६) भारतातील नव्हे जगातील थोर व्यक्ती म्हणजेच व्यास.

७) जगाचे एकीकरण वाङ्मयामार्फत होण्यासाठी भगीरथ प्रयत्न केले.

८) संस्था स्थापून कुलपती बनले.

अशा ह्या आपल्या थोर महापुरुषाचे स्मरण आपण आषाढ पौर्णिमेस करू या, आणि त्यांच्या चरित्रातील काही पैलू आपल्यात आणण्याचा संकल्प ह्या शुभदिनी योजू या.

नमोऽस्तुते व्यास विशालबुद्धे।
फुल्लारविन्दायत पत्रनेत्र ॥
येनत्वया भारततैल पूर्णः।
प्रज्वालितो ज्ञानमयः प्रदीपः ॥

व्यास पौर्णिमा : आषाढ पौर्णिमा : गुरू पौर्णिमा

व्यासपौर्णिमा हा पौर्णिमेचा दिवस व्यासमुनींच्या स्मृतीप्रित्यर्थ त्यांचा स्मरणदिन म्हणून पाळला जातो. हिंदु पंचांगामध्ये चार पौर्णिमा परम पवित्र मानलेल्या आहेत. त्या म्हणजे १) वैशाख पौर्णिमा - बुद्ध पौर्णिमा, २) आषाढ पौर्णिमा- व्यास पौर्णिमा, ३) श्रावण पौर्णिमा- नारळी पौर्णिमा, ४) माघ पौर्णिमा- विश्वकर्मा जयंती.

हा महिना आषाढाचा आहे. या महिन्यातील यादिवशी मनाचा कारक जो चंद्र आ पौर्णिमेचा, पूर्ण वर्तुळाकार असून त्याचा प्रकाश शीतल, प्रसन्न आणि स्वच्छ असतो. व्यासमुनींनी आपली अमर साहित्यकृती असा जो ग्रंथ ब्रम्हसूत्रे तो त्यांनी याच दिनी पुरा केला. सूत्र म्हणजे दोरी. या ग्रंथामधून व्यासमुनींनी विशद केले आहे की, सर्वव्यापी ब्रह्मतत्व विविध नामरुपांचे अंतरंगात प्रवेश करते आणि त्या वरवर निरनिराळ्या वाटणाऱ्या सर्व नामरुपांना एकत्रित करून ठेवते. हे तत्व सदैव पूर्ण रहाते, कमी अधिक होत नाही. ढग जरी त्यावरून वहात गेले तरी या सर्व व्यापी तत्वाला बाधा येत नाही. व्यासगुरुंनी मानव जातीला हेच शिकविले आहे.

ज्याप्रमाणे परमेश्वर मानव योनीत वास करतो त्याप्रमाणे माणूसही परमेश्वरी रूप घेऊ शकतो. तो परमेश्वरालाही मानव होण्यासाठी अत्यंत कळकळीची प्रार्थना करून त्यांचे मन वळवितो. प्रल्हादाच्या प्रार्थनेमुळे नृसिंह अवतार झाला. प्रार्थना आणि अवतार हे परस्पर पूरकच आहेत. त्याला विद्युत शास्त्रातील ऋण व धन विद्युत कणांची उपमा द्यावी लागेल. दुःख आणि आनंद, वेदना आणि सुख हे परमेश्वरी संकेतानुसार शुक्ल पक्ष आणि कृष्ण पक्ष याप्रमाणे एकामागून एक असे ठरल्याप्रमाणे येतात. त्यामुळे समचित्तभाव वाढीला लागतो. सरते शेवटी या द्वंद्वाच्या पलीकडे असलेले सत्यस्वरूप जे आहे त्याकडे मानवाला नेणे हा त्या संकेताचा उद्देश असतो.

श्री सद्गुरु साईबाबा

— सौ. लिना आनंद भांगले
१/B ६८ पिरामल नगर गोरेगांव (प.)
मुंबई ४०० ०६२

मी या तीन महिन्यापासून श्री बाबांची भक्त झाले आहे. कोणतेही छोटे मोठे संकट आले की मी श्री बाबांना हाक मारते आणि ते संकट निवारण करतात.

साधारण महिन्यापूर्वी माझे पती खूप आजारी झाले आता ते पूर्ण बरे झाले आहेत. एकाएकीच त्यांना ताप आला. सर्दी खोकला काहीच नव्हते डोके तर भयंकर दुखू लागले. नेहमी त्यांचे डोके दुखते पण ही डोकेदुखी काही वेगळीच. एकदा हा अर्धा भाग दुखायचा थोड्यावेळाने तो अर्धा मध्येच दुखू लागायचे. सतत डोकं दाबत बसे मी. त्यांना सहन होत नव्हतं माझा पण धीर सुटू लागायचा. मग मी श्री बाबांचा धावा करायची. बरं सावकाश झाले तरी चालतील पण सहनशक्ती द्या बाबा मी म्हणायची. त्यातच छातीत कळ यायची. ताप २-३ पर्यंत चढायचा. डोक्याला अंगाला हात लावायला व्हायचा नाही चटका बसायचा. मध्येच गुडघ्यात कळ यायची पाठ पण दुखायची. हे सर्वच प्रहार त्यांच्या सहनशक्ती पलीकडचे होते. मी तर अगदी घाबरून गेले सारखी श्री बाबांचा जप करायची. त्याना विभूती लावायची. औषधाबरोबरच श्री बाबांची उदी पाण्यात घालून प्यायला द्यायची.

चार दिवसांनी डॉ.नी तपासून क्ष किरण फोटो काढावयास सांगितला. आणखी घाबरलो आम्ही. पण श्री बाबांची कृपा असल्यावर काळजी कसली! मी तर सर्वभार श्री बाबांवर सोपविला आणि धीर देत राहीले स्वतःला नि ह्याना! त्यांच्याच कृपेमुळे क्ष किरण दाखला ठीक आला आणि मूत्रचिकित्सा मध्ये मात्र टायफाईड म्हणून कळले.

पण आश्चर्य असे की ताप अजिबात नॉर्मलपर्यंत येऊन थांबलाच अगदी! होता तो फक्त अशक्तपणा आता त्यांची तब्येत सुधारत आहे.

एकदा तर त्यांनी (औषधाना) कंटाळून औषध घेणार नाही म्हणून सांगितले. औषध देणार असलीस तर तू समोरच येऊ नकोस असे बजावले. बापरे! बरं म्हणून मी आत गेले. श्री बाबांना नमस्कार केला व तुम्हीच त्याना चांगली बुद्धी द्या म्हटले आणि थोड्या वेळाने त्यांना औषध नेऊन दिले तर काय आश्चर्य! तर अगदी शांतपणे त्यांनी औषध घेतले. थोड्यापूर्वी चिडलेले, वैतागलेले, संतापलेले ते हेच का? माझ्या डोळ्यात आनंदाश्रू आले. किती छोट्या गोष्टीत पण श्री बाबा धांवून येतात हे कळले.

हे आजारी असतानाच माझी छोटी मुलगी चि. प्रिती तापाने आजारी झाली. तिला तर डॉक्टरनी १ च्या वर ताप जाऊ द्यायचा नाही असं सांगीतलय. त्यामुळे तिला ताप आला की मला काळजी वाटते. ह्याना ३ पर्यंत ताप त्याचवेळी हिला २ पर्यंत ताप चढला काही सुचेना? झाले त्याना बघू कि हिला सांभाळू घरात मोठी माणसं आहेत तरी मुलीकडे आईच मन, एकीकडे बायकोच मन. घाबरून गेले होते मी पण या संकटातून देखील श्री बाबांनी सुटका केली. चि. प्रीतीचा ताप बरा होऊन ती बरी झाली.

आज श्रीगुरुपौर्णिमा आहे म्हणून मी हे लिहावयास बसले. ते सर्वांचे गुरु आहेत. मला तर ते अगदी घरातल्या वडीलधाऱ्या माणसाइतके जवळचे वाटतात. कोणतीही गोष्ट श्री बाबांवर सोपवून मी निर्धास्त राहते. श्री बाबाच त्यातून योग्य मार्ग दाखवतात. तशी बुद्धी देतात आणि काय लिहू?

प्रत्येकाने आपल्या श्रीगुरुंच्या ठिकाणी अढळ निष्ठा ठेवून सबुरी धरल्यास जीवन सुखी व सफल होईल यात काय संशय?

गुरु महात्म्य

— श्री. चंद्रकांत श्रीराम गरगटे
३९९, गुरुवार पेठ,
सातारा - ४१५००२

गुरुर्ब्रम्हः गुरुर्विष्णु गुरुर्देवो महेश्वरः ।
गुरु साक्षात् परब्रम्ह तस्मै श्री गुरुवे नमः ।।

अर्थ :— ब्रह्म हा आमचा गुरू आहे, विष्णु हा आमचा गुरू आहे आणि महेश्वर हा देखील आमचा गुरू आहे.

ब्रह्म हा निर्माता आहे, विष्णु हा तारणारा आहे तर महेश्वर हा काल आणि परमानंदाचे प्रतिक आहे. तेव्हा गुरू म्हणजेच साक्षात् परमेश्वरच आहेत. त्यांना माझा नमस्कार असो.

भारतीय संस्कृतीमध्ये गुरूला अनन्यसाधारण असे महत्व आहे. गुरू हा ब्रह्मनिष्ठ, दयेचा सागर, केवळ लोकांच्या कल्याणासाठीच झटणारा, पैशासाठी-कीर्तीसाठी अगर कोणत्याही हेतूसाठी आपल्या ज्ञानाचा विक्रय न करणारा असाच असतो.

अशा गुरूंची सुदैवाने गाठ पडली तरी एखादा पुरूष जसा वडीलांनाच सर्वस्व मानतो त्याप्रमाणे गुरू म्हणजे आपले सर्वस्व, गुरूवाचून अन्य दैवत नाही असे शिष्याचे ठाम मत होते. गुरूच्या ठिकाणी शिष्याचे प्रेम परिपूर्ण केंद्रीत झाल्याशिवाय गुरूकृपा होत नाही.

कोकिळेच्या आवाजात जरी माधुर्य असले तरी तिचा कंठ फुटण्यास जसा वसंत ऋतुच यावा लागतो. त्याप्रमाणे मनुष्याजवळ ज्ञान जरी उपजत असले तरी ते फलद्रुप होण्यासाठी त्याला सद्‌गुरूंच्या मार्गदर्शनाने आपले जीवन सुखरूप होऊ शकेल यामध्ये तिळमात्र शंका नाही.

खरा मार्ग आजपर्यंत सद्‌गुरुशिवाय कोणालाही मिळालेला नाही व पुढे मिळणार नाही. जीवनात सुखी होण्याकरिता सद्‌गुरूंनी सुचविलेली साधना (भक्ती) प्रथम केली पाहिजे.

लोखंड जसे परिसाच्या स्पर्शाने सुवर्ण बनते त्याप्रमाणे सद्‌गुरूंच्या आशिर्वादाने शिष्य कृतार्थ होतो.

परमेश्वराविषयी जो ज्ञान शिकवितो तोच खऱ्या अर्थाने गुरू शोभतो खरे गुरू तेच की, जे जीवनाचे खरे उद्देश कोणते आणि ते कसे साध्य करावे याचे मार्गदर्शन करतात त्याचप्रमाणे अज्ञानाचा अंधःकार नाहीसा करतात.

गुरूच्या ठिकाणी षड्‌संपत्ती दिसून येतात त्या खालीलप्रमाणे-

१) शम - मनाची समतोलवृत्ती,
२) दम - इंद्रीये ताब्यात ठेवणे,
३) उपरती - विषय वासनांचा त्याग,
४) तितिक्षा - सर्व प्रकारचे दुःख सहन करण्याची शक्ती,
५) श्रद्धा - गुरू व शास्त्रे यावरील दृढ विश्वास,
६) समाधान - मनःशांती.

सद्‌गुरू कार्य खालीलप्रमाणे-

१) जगातील दुःखी आणि व्याकूळ लोकांना शांती प्राप्त करून देणे,
२) दीन दुःखी लोकांचे सांत्वन करून त्यांना आशेचा किरण दाखविणे,
३) भवसागरात बुडणाऱ्या लोकांना सुखरूप किनाऱ्यावर नेऊन सोडणे,
४) दीन दुबळ्यांना आश्रय देऊन त्यांचे दुःख दूर करणे,
५) धर्माची संस्थापना करणे,
६) सर्वधर्मसमभाव प्रस्थापित करणे.

या सर्वांवरून हेच दिसून येते की, जीवनात गुरु असणे अतिशय महत्वाचे आहे. गुरूशिवाय जीवन व्यर्थ आहे. त्याकरिता गुरूठायी (चरणी) अनन्यश्रद्धा ठेवून गुरूस्तोत्र म्हणणे महत्वाचे आहे.

गुरू स्तोत्र (आराधना)

गुरू हा संत कुळीचा राजा
गुरू हा प्राण विसावा माझा।
गुरू विन देव दुजा
पाहता नाही त्रिलोकी।।

गुरु हा सुखाचा सागर
गुरू हा प्रेमाचा आगर।
गुरू हा धैर्याचा डोंगर
कदा काळी डळमळेना।।

गुरू हे वैराग्याचे मूळ
गुरू हा परब्रह्म केवळ।
गुरू सोडवी तात्काळ
गांठ लिंग देहाची।।

गुरू हा कामधेनू गाय
गुरू हा भक्तांलागी माय।
भक्तां घरी दुभतसे।।

गुरू घाली ज्ञानार्जन
गुरू दाखवी निजधन।
गुरू सौभाग्य देऊन
साधु बोध नांदवी।।

गुरू मुक्तीचे मंडन
गुरू हे दुष्टांचे दंडन।
गुरू पापांचे घडन
नाना परि करितसे।।

काय कशी गुरू उपदेशी
तारक मंत्र दिला आम्हांसी।
बाप रखुमा देवी वरासी
ध्यान मानसी लागले।।

।। ओम् नमः तत्सत् ।।

"मग आलिंगिला पूर्णिमा"

श्री. नरसिंह केशव दिवेकर
अजिंक्य हॉस्पिटल बिल्डींग
११, वा. रस्ता, खार,
मुंबई - ५२.

'पूर्णत्व' हे जीवनाचं अंतिम ध्येय आहे. मनुष्य जन्माला आल्यापासून अपूर्णत्वातून पूर्णत्वाकडे प्रवासी असतो. मानवी जीवनाचं रूपांतर भक्ती जीवनात करून परिपूर्णतेकडे जाणारा मार्ग प्रकाशमान करून, जीवनयात्रा सफल करण्याचं महान कार्य सद्गुरु करतात.

ईश्वरनिष्ठ सद्गुरु हे पूर्णत्वाला गेलेले, मानवाचा आकार धारण केलेले, प्रत्यक्ष परब्रह्म स्वरूप असतात. जन्मजन्मांतरीच्या पुण्याईमुळे जीवनात असा एक परमभाग्याचा महन्मंगल क्षण येतो की त्या क्षणी सद्गुरुची कृपादृष्टि त्या भाग्यवंताच्या हृदयात प्रेमभाव उत्पन्न करते. ही प्रेमभावना उत्तरोत्तर वृद्धिंगत होत जाते व सद्गुरु त्याचं भक्तपण स्वीकारतात, आणि अलौकिक असं एक नातं त्यांच्यांत निर्माण होतं.

जगामध्ये मातृप्रेम हेच निरपेक्ष व विश्वसनीय अशा प्रेमाचं एकमेव दर्शन आहे. सद्गुरु आणि भक्त यांच्यात याच नात्याचा संभव होतो, आणि सद्गुरु आपल्या भक्तावर